

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejski strategiczny plan w dziedzinie technologii energetycznych (plan EPSTE) – Droga do niskoemisyjnych technologii przyszłości”

COM(2007) 723 wersja ostateczna

(2009/C 27/13)

Dnia 22 listopada 2007 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejski strategiczny plan w dziedzinie technologii energetycznych (plan EPSTE) — Droga do niskoemisyjnych technologii przyszłości”.

Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 5 czerwca 2008 r. Sprawozdawcą był Josef ZBOŘIL.

Na 446. sesji plenarnej w dniach 9 i 10 lipca 2008 r. (posiedzenie z 9 lipca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 127 głosami — 5 osób wstrzymało się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Komitet z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji oraz uzupełniające dokumenty robocze, a także zgadza się z analizą i opisem aktualnej sytuacji technologii energetycznych. Wobec braku przemyślanej strategii rozwoju technologii energetycznych rozważania o ograniczaniu zmian klimatycznych są bardzo problematyczne. Dlatego też Komitet popiera przyjęcie planu EPSTE.

1.2 Komunikat wyraźnie wzmacnia także kluczowy element polityki energetycznej, jakim jest bezpieczeństwo dostaw energii, i to zarówno pod względem materialnym, jak i pod względem równowagi społecznej i ekologicznej. Bezpieczeństwo dostaw nie oznacza jedynie ich zapewnienia w sensie fizycznym, ale także dostępność energii po cenach będących do przyjęcia dla społeczeństwa.

1.3 Komisja w swoim komunikacie na pierwszym miejscu w staraniach o ograniczenie zmian klimatycznych słusznie stawia rozwój technologii energetycznych i stanowisko to jest zgodne także z wnioskami przyjętymi na konferencji ONZ na Bali w grudniu 2007 roku ⁽¹⁾.

1.4 Komunikat Komisji bardzo trafnie zwraca uwagę na czynnik czasu, który odgrywa kluczową rolę w realizacji proponowanej strategii (planu EPSTE), o ile UE pragnie do 2020 r. osiągnąć redukcję emisji gazów cieplarnianych zgodną ze swoimi zobowiązaniami z marca 2007 r.

1.5 W celu przyspieszenia opracowywania i stosowania w praktyce nowych technologii energetycznych UE potrzebującej większej ilości celowych i skutecznych mechanizmów, które

wykorzystają możliwości pomocy publicznej, przemysłu, wyższych uczelni i ośrodków badawczych oraz zwiększą efekt synergii między nimi. Szersza współpraca oraz działania mające na celu zapobieganie rozdrobnieniu badań są także potrzebne na szczeblu międzynarodowym.

1.6 Komitet wysoko ocenia przedstawione w komunikacie podejście Komisji, która nawołuje do mobilizacji zasobów finansowych oraz przede wszystkim ludzkich na wszystkich czterech szczeblach: w sektorze prywatnym, na szczeblu państw członkowskich, na szczeblu Wspólnoty oraz na szczeblu globalnym. Komitet podkreśla, że odpowiednie wszechstronne wsparcie kształcenia w dziedzinie nauki i techniki jest warunkiem mobilizacji zasobów ludzkich.

1.7 Obok wytyczania priorytetów na szczeblu UE częścią strategicznego planu ma być także ustanawianie konkretnych priorytetów na poziomie państw członkowskich, przy uwzględnieniu ich naturalnych możliwości i doświadczeń, przyznanie wystarczających środków finansowych w budżetach publicznych (UE i państw członkowskich), optymalne wykorzystanie możliwości badawczo-rozwojowych, zaangażowanie sektora prywatnego dzięki odpowiednim impulsom płynącym z rynku energetycznego oraz inne instrumenty prawne i podatkowe.

1.8 Komitet stwierdza, że szkodliwe następstwa miałyby sytuacja, kiedy instrument bezspornie najważniejszy z punktu widzenia starań o ograniczenie zmian klimatu — strategia rozwoju i stosowania technologii energetycznych — byłby spychany na drugi plan poprzez inne tematy, które patrząc obiektywnie, muszą stanowić niezbędne ramy wspierające i pobudzające ten rozwój (chodzi tu o system handlu uprawnieniami do emisji, wsparcie dla wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, trzeci pakiet energetyczny itd.). Faktyczną redukcję emisji gazów cieplarnianych mogą przynieść jedynie rzeczywiste zmiany technologiczne idące w kierunku efektywniejszych technologii zarówno w produkcji, jak i w wykorzystaniu wszelkich rodzajów energii.

⁽¹⁾ Zob. decyzja z XIII konferencji stron ramowej konwencji NZ w sprawie zmian klimatu na Bali — plan działania.

1.9 Analiza obecnej bardzo niezadowolającej sytuacji jest nadzwyczaj celna i rzeczowa oraz trafnie wskazuje problemy organizacyjne i administracyjne, którymi społeczeństwo musi się zająć obok problemów naukowo-technicznych.

1.10 Na szczeblu UE zaleca się poświęcanie większej uwagi i zapewnienie odpowiedniego wsparcia technologiom służącym wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii, czystym technologiom produkcji ciepła oraz najnowszej infrastrukturze przesyłu i magazynowania energii. Z ekonomicznego punktu widzenia niektóre rodzaje odnawialnych źródeł energii wiążą się jednak ciągle z wysokimi kosztami, które utrzymują się także w długim okresie. Energooszczędne technologie w końcowym zużyciu energii, czyste technologie bazujące na paliwach kopalnych, wykorzystanie energii jądrowej powstałej w wyniku rozszczepienia i syntezy oraz bezpieczne składowanie odpadów promieniotwórczych nadal jednak pozostają na dalszym planie. Komitet sądzi, że trzeba mieć na uwadze fakt, że wiele państw jest uzależnionych od paliw kopalnych i energii jądrowej i że będzie tak także w przewidywalnej przyszłości.

1.11 Komitet jest zdania, że nieodzowne jest zaangażowanie sektora prywatnego i to w bardzo dużym zakresie. UE i rządy państw członkowskich muszą zatem stworzyć konieczne ku temu warunki za pośrednictwem zarówno właściwych koncepcji, priorytetów i celów, jak i narzędzi wspierających ich realizację.

1.12 Kluczowym elementem jest wprowadzenie zasad rynkowych w energetyce przede wszystkim dzięki odpowiedniemu włączeniu kosztów zewnętrznych, w tym kosztów społecznych, do cen wszystkich rodzajów energii. Na szczeblu UE i państw członkowskich trzeba będzie niewątpliwie stworzyć w tej dziedzinie warunki prawne i podatkowe, które umożliwią lepsze połączenie publicznych i prywatnych środków finansowych inwestowanych w badania i rozwój w dziedzinie energetyki.

1.13 Faktyczne warunki naturalne i fizyczna dostępność zasobów powinny stać się punktem wyjścia dla oceny możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii w poszczególnych państwach członkowskich oraz przy ich włączaniu do programu rozwoju technologii energetycznych.

1.14 Postęp w opracowywaniu technologii energetycznych przeznaczonych dla konsumentów musi wspierać zrównoważony rozwój. Do realizacji wytyczonych celów może w znacznym stopniu przyczynić się zalecana strategiczna koordynacja badań naukowych i rozwoju w dziedzinie energii, która będzie obejmować priorytety (z punktu widzenia tematyki i czasu) na szczeblu Wspólnoty oraz na szczeblu państw członkowskich, a także potrzebne w tym celu mechanizmy funkcjonowania i systemy zarządzania, kontroli i przepływu informacji.

1.15 Jeśli chodzi o rozszerzenie współpracy w zakresie prac badawczo-rozwojowych nad nowymi technologiami energetycznymi poza ramy Wspólnoty, to zamiast zawierać nowe porozu-

mienia należy raczej najpierw w maksymalnym stopniu wykorzystać już istniejące instytucje, umowy i porozumienia, zwłaszcza te, które już się sprawdziły.

1.16 Plan EPSTE oznacza zasadnicze strategiczne ukierunkowanie europejskiej gospodarki na rozwój i stosowanie technologii potrzebnych do ograniczenia zmian klimatycznych dzięki obniżeniu emisji gazów cieplarnianych do roku 2020, a później do roku 2050.

2. Wprowadzenie

2.1 Dnia 22 listopada 2007 r. Komisja wydała komunikat „Europejski strategiczny plan w dziedzinie technologii energetycznych (plan EPSTE) — Droga do niskoemisyjnych technologii przyszłości” [COM(2007) 723], któremu towarzyszyły dokumenty robocze zawierające pełną ocenę skutków regulacji [SEC (2007) 1508], streszczenie oceny skutków regulacji [SEC (2007) 1509], mapę technologii [SEC (2007) 1510] i mapę zasobów [SEC (2007) 1511]. Ten zbiór dokumentów przedstawia rozwiązania i środki, które są do dyspozycji i które trzeba zmobilizować, by zrealizować cele planu EPSTE. Dokumenty te stanowią naglące wezwanie do ściślejszej i lepiej skoordynowanej współpracy w zakresie badań naukowych i rozwoju na wszystkich szczeblach ⁽²⁾.

2.2 Oznacza to wytyczenie strategicznego kierunku w jednej z podstawowych, o ile nie najważniejszej, dziedzin starań o ograniczenie zmian klimatu dzięki obniżeniu emisji gazów cieplarnianych do roku 2020 o 20 % dla samej UE lub o 30 %, jeśli do jej inicjatywy dołączy się cała światowa społeczność. Rada Europejska określiła te zasadnicze cele w walce ze zmianami klimatycznymi i główną treść europejskiej polityki energetycznej 9 marca 2007 r.

2.3 Aby utrzymać stężenie dwutlenku węgla w atmosferze na poziomie możliwym do przyjęcia niezbędny będzie wieki postęp w dziedzinie technologii energetycznych. Nie chodzi przy tym o to, czy potrzebne będą innowacje technologiczne, gdyż wiadomo, że będą. Należy natomiast zadać pytanie: w jakim stopniu polityka powinna bezpośrednio skupiać się na zachęcaniu do takich innowacji ⁽³⁾. Wysoce niebezpieczne jest poczucie zadowolenia z „już dostępnych technologii”, zaś starannie opracowany i przeprowadzony plan EPSTE jest podstawową i właściwą opcją pozwalającą osiągnąć redukcję emisji gazów cieplarnianych zgodnie z przyjętymi celami.

3. Dokumenty Komisji

3.1 Europa musi jak najszybciej podjąć wspólne działania, aby zapewnić sobie bezpieczeństwo dostaw konkurencyjnej i zrównoważonej energii. Opanowanie technologii ma kluczowe znaczenie dla wprowadzenia w życie celów europejskiej polityki energetycznej przyjętych przez Radę Europejską w dniu 9 marca 2007 r. Aby móc zrealizować te cele, konieczne jest obniżenie

⁽²⁾ EKES wydał na ten temat szereg istotnych opinii, jak np. DZ.U. C 241 z 7.10.2008, s. 13 Badania i energia, które do dziś są aktualne.

⁽³⁾ Pielke, R.Jr i inni, *Dangerous assumptions*, Nature, vol. 452/3 s. 531-532, 3 kwietnia 2008 r.

kosztu czystej energii oraz osiągnięcie przez unijny przemysł pozycji lidera w szybko rozwijającym się sektorze technologii niskoemisyjnych. W dłuższej perspektywie, jeżeli mamy zrealizować ambitny cel przewidujący zmniejszenie naszej emisji gazów cieplarnianych o 60-80 % do 2050 r., potrzebujemy przełomowych odkryć naukowych, które umożliwią opracowanie nowych generacji technologii.

3.2 Obecne tendencje i oparte na nich prognozy wskazują, że dotychczasowe działania nie prowadzą nas do realizacji celów polityki energetycznej. Łatwa dostępność zasobów nie tylko spowodowała, że Europa uzależniła się od paliw kopalnych, lecz także zmniejszyła zainteresowanie innowacjami i zahamowała inwestycje w nowe technologie energetyczne. Budżety przeznaczone na badania w zakresie energetyki, po osiągnięciu szczytowego poziomu w latach 80. ubiegłego wieku zostały znacznie okrojone zarówno w sektorze publicznym jak i prywatnym w następstwie szoków cenowych. Doprowadziło to do chronicznego niedoinwestowania odbijającego się na możliwościach badawczych i infrastrukturze. Gdyby obecne inwestycje rządów UE utrzymały się na poziomie z 1980 r., łączne wydatki publiczne UE na rozwój technologii energetycznych byłyby cztery razy wyższe niż obecne nakłady inwestycyjne wynoszące jedynie około 2,5 mld euro rocznie.

3.3 Przyjmowanie się na rynku nowych technologii energetycznych utrudnia ponadto „towarowy” charakter energii. Obraz niesprzyjającego innowacjom środowiska dopełniają bariery prawne i administracyjne. Interwencja państwa wspierająca innowacje w dziedzinie energii jest w związku z tym konieczna i uzasadniona.

3.4 Najważniejsze podmioty światowe: Stany Zjednoczone i Japonia, ale również kraje wschodzące jak Chiny, Indie i Brazylia, napotykać na takie same trudności i intensyfikują działania. Wielkość rynku tych państw oraz ich możliwości inwestycyjne i badawcze są dużo większe niż w przypadku większości państw członkowskich. Rozproszenie, mnogość nieskoordynowanych strategii badawczych i niedostateczne kompetencje to główne cechy charakteryzujące bazę naukową UE. Jeśli pozostaniemy w tyle w światowym wyścigu o rynki technologii niskoemisyjnych, być może nie będziemy w stanie realizować swoich celów bez importowanych technologii, a przedsiębiorstwa unijne stracą wielkie możliwości gospodarcze.

3.5 Przejście do gospodarki niskoemisyjnej zajmie całe dziesięciolecie i odbije się na każdym sektorze gospodarki, ale nie możemy sobie pozwolić na zwłokę. Decyzje podjęte w ciągu najbliższych 10-15 lat będą miały głębokie konsekwencje z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego, zmian klimatycznych, wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy w Europie.

3.6 Po pierwsze, potrzebne jest radykalne zwiększenie efektywności konwersji, dystrybucji i końcowego wykorzystania energii. Możliwości technologiczne dostępne w sektorze transportu, budowlanym i przemysłowym należy zamienić w szansę dla przedsiębiorców. Musimy w pełni wykorzystywać potencjał technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych, a także stosować instrumenty

polityczne i rynkowe⁽⁴⁾, aby zarządzać popytem i wspierać nowe rynki.

3.7 Komisja wskazuje w swoich dokumentach, że liczne technologie, które przyczynią się do osiągnięcia celów wyznaczonych na 2020 rok, są dostępne już dzisiaj albo właśnie znajdują się w ostatecznej fazie opracowywania. Jednak nawet jeśli przyjmujemy ocenę optymistyczną, nadal pozostaje fakt, że czynnik czasu potrzebnego na zastosowanie znanych technologii ma bardzo duże znaczenie oraz że technologie niskoemisyjne pozostają z reguły drogim rozwiązaniem, a ich rozpowszechnianie się na rynku napotyka na przeszkody. Potrzebne jest w związku z tym podejście dwutorowe: wspieranie badań mających na celu obniżenie kosztów i poprawę wydajności oraz aktywne stosowanie środków wsparcia w celu tworzenia możliwości dla przedsiębiorców, wspierania rozwoju rynku i rozwiązania problemu barier pozatechnologicznych, które hamują innowacje i wprowadzanie na rynek wydajnych technologii niskoemisyjnych.

Zrealizowanie wizji na rok 2050, która zmierza ku technologiom praktycznie bezemisyjnym, wymaga opracowania nowej generacji tych technologii dzięki wyraźnym przełomowym odkryciom naukowym. Nawet gdyby okazało się, że do 2020 r. niektóre z tych technologii miały tylko niewielkie znaczenie, musimy podjąć teraz działania w celu ich jak najwcześniejszego wprowadzenia.

3.8 Podstawą do dalszych działań UE mogą być już istniejące środki, które zostały przedsięwzięte w ostatnich latach: (i) tworzenie europejskich platform technologicznych, (ii) wykorzystanie narzędzia ERA-NET europejskiej przestrzeni badawczej do celów wspólnego planowania badań przez państwa członkowskie, (iii) współpraca ośrodków naukowych w określonych dziedzinach dzięki sieciom doskonałości. Plan EPSTE będzie koncentrował, wzmacniał i porządkował całość działań badawczych w Europie, w celu przyspieszenia innowacji w zakresie technologii niskoemisyjnych UE. Plan EPSTE przewiduje osiągnięcie następujących rezultatów: (i) nowe wspólne planowanie strategiczne, (ii) skuteczniejsze wdrażanie, (iii) zwiększenie zasobów oraz (iv) nowe, wzmocnione podejście do współpracy międzynarodowej.

3.9 Nowy sposób działania na poziomie wspólnotowym wymaga integracyjnych, dynamicznych i elastycznych środków służących do kierowania tym procesem, określenia priorytetów i proponowania działań, tj. kolektywnego podejścia do planowania strategicznego. Zainteresowane podmioty muszą zacząć komunikować się ze sobą i podejmować decyzje w bardziej zorganizowany sposób, uwzględniając dalekosiężne cele. Ich działania powinny być planowane i wdrażane wspólnie z WE w ramach mechanizmu współpracy. Na potrzeby kierowania realizacją planu EPSTE oraz łączenia działań krajowych, europejskich i międzynarodowych Komisja powołała w 2008 r. zespół kierujący ds. strategicznych technologii energetycznych. Komisja zorganizuje w pierwszej połowie 2009 r. europejski szczyt poświęcony technologiom energetycznym.

⁽⁴⁾ COM(2007) 140 wersja ostateczna, 28 marca 2007 r., Zielona księga „Instrumenty rynkowe na potrzeby polityki w zakresie ochrony środowiska i w dziedzinach pokrewnych”.

3.10 Aby zespół kierujący był w stanie stworzyć skuteczne plany strategiczne, musi otrzymywać regularnie wiarygodne informacje i dane. Komisja stworzy powszechnie dostępny system zarządzania informacjami i wiedzą. Będzie on obejmował tworzenie map technologii oraz tworzenie map zasobów przez Wspólne Centrum Badawcze Komisji ⁽⁵⁾.

3.11 Przyspieszenie rozwoju technologii i procesu ich wprowadzania na rynek wymaga bardziej ukierunkowanych i silniejszych mechanizmów, które mogą wspomóc wykorzystanie potencjału interwencji publicznych, przemysłu europejskiego i naukowców. Mechanizmy te będą mieć formę: (i) europejskich inicjatyw przemysłowych, (ii) europejskiego stowarzyszenia badań nad energią czy (iii) transeuropejskich sieci i systemów energetycznych przyszłości.

3.12 Lepsze ukierunkowanie i koordynacja poszczególnych programów i źródeł finansowania przyczyni się do optymalizacji inwestycji, zwiększenia możliwości i zapewnienia ciągłości finansowania technologii w różnych fazach rozwoju. Należy zająć się dwiema następującymi kwestiami: **mobilizacją dodatkowych zasobów finansowych** na potrzeby badań i infrastruktury badawczej, prezentacji doświadczeń na skalę przemysłową oraz powtórzeń projektów w warunkach rynkowych, a także **kształceniem i szkoleniami** pozwalającymi uzyskać odpowiednie kwalifikacje i liczebność zasobów ludzkich niezbędnych, aby można było w pełni wykorzystać możliwości technologiczne, które stworzy europejska polityka energetyczna.

3.13 Na koniec 2008 r. Komisja planuje przedstawienie **komunikatu w sprawie finansowania technologii niskoemisyjnych**. Należy lepiej koordynować wysiłki poszczególnych państw członkowskich zmierzające do zwiększenia bazy zasobów ludzkich, co pozwoli wykorzystać w maksymalnym stopniu efekt synergii i zwiększyć mobilność w tym sektorze.

3.14 Środki zaproponowane w planie EPSTE powinny umocnić strategię współpracy międzynarodowej. Trzeba również zadbać, w interesie spójnej i silniejszej współpracy, aby UE zajmowała jednolite stanowisko na ewentualnych forach międzynarodowych.

3.15 Proces wprowadzania innowacji w dziedzinie technologii energetycznych bazuje obecnie na programach i inicjatywach krajowych, a założenia i cele danego kraju są realizowane przy pomocy zasobów krajowych. Model ten jest bardziej odpowiedni dla minionej epoki, w której energia była tania i nie obowiązywały ograniczenia w zakresie emisji dwutlenku węgla. Daleko idące zmiany, jakim będzie musiała ulec energetyka w XXI wieku, wymagają prowadzenia nowej polityki.

4. Uwagi ogólne

4.1 Komitet z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji oraz uzupełniające dokumenty robocze, a także zgadza się z

⁽⁵⁾ Zob. dokument roboczy służb Komisji SEC(2007)1510 poświęcony mapom technologii i SEC(2007)1511 dotyczący map zasobów.

analizą i opisem aktualnej sytuacji technologii energetycznych. Reakcja na zagrożenie w postaci globalnych zmian klimatycznych oraz jednocześnie dalsze zaspokajanie wysokiego zapotrzebowania rozwiniętych gospodarek oraz szybko rosnącego zapotrzebowania rozwijających się gospodarek na energię to wyzwania międzynarodowe i wobec braku przemyślanej strategii rozwoju i stosowania tańszych i skuteczniejszych technologii energetycznych rozważania o ograniczaniu zmian klimatycznych są w dużym stopniu problematyczne.

4.2 Komunikat wyraźnie wzmacnia także kluczowy element polityki energetycznej, jakim jest bezpieczeństwo dostaw energii, i to zarówno pod względem materialnym, jak i pod względem równowagi społecznej i ekologicznej. Bezpieczeństwo dostaw nie oznacza jedynie fizycznej dostępności źródeł, ale także dostępność energii po cenach, które byłyby do przyjęcia dla społeczeństwa.

4.3 Komisja w swoim komunikacie słusznie stawia rozwój technologii energetycznych na pierwszym miejscu wśród wysiłków na rzecz ograniczenia zmian klimatycznych i stanowisko to jest zgodne także z wnioskami przyjętymi na konferencji ONZ na Bali w grudniu 2007 r. ⁽⁶⁾ Obecna i przyszła współpraca międzynarodowa w tej dziedzinie powinna także stać się priorytetem dla UE, również z uwagi na potencjalne możliwości europejskiej gospodarki w zakresie rozpowszechniania koniecznych technologii.

4.4 Komunikat Komisji trafnie zwraca uwagę na czynnik czasu, który odgrywa kluczową rolę w realizacji proponowanej strategii (planu EPSTE), o ile UE pragnie do 2020 r. osiągnąć redukcję emisji gazów cieplarnianych zgodnie ze swoimi zobowiązaniami z marca 2007 r. Bez przyspieszenia procesów organizacyjnych oraz ostatecznej analizy podstawowych strategicznych kierunków rozwoju technologii (także z uwzględnieniem strategicznych kierunków działań badawczo-rozwojowych w USA i Japonii) nie można skutecznie skupić sił i zasobów na pokonaniu pierwszego etapu wytyczonego do roku 2020, ani tym bardziej drugiego etapu sięgającego roku 2050.

4.5 W celu przyspieszenia opracowywania i stosowania w praktyce nowych technologii energetycznych UE potrzebuje większej ilości celowych i skutecznych mechanizmów, które wykorzystają możliwości pomocy publicznej, przemysłu i ośrodków badawczych oraz zwiększą efekt synergii między nimi. Europa posiada silne krajowe instytucje badawcze w dziedzinie energetyki, jak również wybitne zespoły badawcze na uniwersytetach i w wyspecjalizowanych ośrodkach. Niestety ich prace nie są skoordynowane i stosowane dotychczas instrumenty kierowania ich współpracą są niewystarczające. Maksymalne wykorzystanie dostępnych tu możliwości ma kluczowe znaczenie dla powodzenia realizacji proponowanego planu. Szersza współpraca jest potrzebna także na szczeblu międzynarodowym.

⁽⁶⁾ Zob. decyzja z XIII konferencji stron ramowej konwencji NZ w sprawie zmian klimatu na Bali — plan działania.

4.6 Komitet wysoko ocenia przedstawione w komunikacie podejście Komisji polegające na nawoływaniu do mobilizacji zasobów finansowych oraz przede wszystkim ludzkich na wszystkich czterech szczeblach: w sektorze prywatnym, na szczeblu państw członkowskich, na szczeblu Wspólnoty oraz na szczeblu globalnym. Mobilizacja środków finansowych napotykała jak dotąd na problemy związane z priorytetami i wymaganiami czasowymi, a proponowany plan EPSTE musi umożliwić zmianę nastawienia i szybkości podejmowania decyzji w łańcuchach decyzyjnych. Mobilizacja zasobów ludzkich to zawsze długi proces. Jest ona także elementem strategii lizbońskiej, mimo to nie ma na razie wystarczającego zakresu i tempa, by zapewnić środki do realizacji proponowanych strategii. Odpowiednie wszechstronne wsparcie kształcenia w dziedzinie nauki i techniki jest podstawowym warunkiem mobilizacji zasobów ludzkich.

4.7 Komitet stwierdza, że konieczne jest osiągnięcie porozumienia nie tylko co do wizji, priorytetów i celów polityki energetycznej, ale także co do strategicznego planu w dziedzinie technologii energetycznych.

4.8 Komitet stwierdza, że szkodliwe następstwa miałyby sytuacja, kiedy instrument bezspornie najważniejszy z punktu widzenia starań o ograniczenie zmian klimatu — strategia rozwoju i stosowania technologii energetycznych — byłby spychany na drugi plan poprzez inne tematy i narzędzia, które patrząc obiektywnie, muszą tworzyć ważne ramy wsparcia tego rozwoju (chodzi tu o system handlu uprawnieniami do emisji, wsparcie dla wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, trzeci pakiet energetyczny itd.). Faktyczną redukcję emisji gazów cieplarnianych mogą przynieść jedynie rzeczywiste zmiany technologiczne idące w kierunku efektywniejszych technologii zarówno w produkcji, jak i w wykorzystaniu energii. Do finansowania rozwoju technologii powinny służyć na przykład także zyski ze sprzedaży w drodze licytacji uprawnień w systemie handlu uprawnieniami do emisji, o ile propozycja dotycząca wprowadzenia licytacji zostanie przyjęta. Zdecydowanie nie może to jednak być jedyne źródło finansowania, a ponadto będzie ono faktycznie dostępne dopiero od 2013 r.

5. Uwagi szczegółowe

5.1 Analiza obecnej bardzo niezadowolającej sytuacji jest nadzwyczaj celna i rzeczowa i trafnie wskazuje problemy organizacyjne i administracyjne, którymi społeczeństwo musi się zajmować obok problemów naukowo-technicznych.

5.2 Dokumenty UE na temat problematyki technologii energetycznych bazują na założeniu, że nie istnieje jedna lub jedynie kilka technologii energetycznych, które mogą znacznie wpłynąć na postępy w energetyce oraz pomóc w osiągnięciu wytyczonych celów. Wręcz przeciwnie, jest ich bardzo dużo i dopiero cały ich zestaw może przynieść rezultaty. Bez ich dokładnej analizy nie można z góry wykluczyć żadnego, przynajmniej trochę obiecującego kierunku rozwoju, choć należy jak najszybciej eliminować te kierunki, które zapowiadają się najslabiej, tak by nie dochodziło do zbytecznego marnotrawstwa środków. Każde państwo członkowskie lub nawet każdy region powinien mieć możliwość wybrania własnych priorytetów

w zatwierdzonych strategicznych ramach odpowiednio do swego fachowego i realizacyjnego zaplecza oraz swych własnych doświadczeń.

5.3 Na szczeblu UE w dokumentach poświęconych tej tematyce zaleca się zwrócenie uwagi na technologie służące wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii, czyste technologie produkcji ciepła (w tym także ciepła służącego do wytwarzania energii elektrycznej) oraz najnowszą infrastrukturę przesyłu i magazynowania energii, a EKES popiera te priorytety. Na dalszym planie nie mogą jednak pozostawać czyste technologie bazujące na paliwach kopalnych, które także w bardziej odległej przyszłości będą stanowić najważniejsze pierwotne źródło energii, a ponadto nie można zapominać o wykorzystaniu energii jądrowej powstałej w wyniku rozszczepienia i syntezy oraz bezpiecznym składowaniu odpadów promieniotwórczych, które nadal musi stanowić nieodłączny element działań badawczo-rozwojowych UE.

5.4 Komitet zgadza się z tym, że rynek energii nie zapewnia jak dotąd twórcom polityki energetycznej, rządowi i prywatnym inwestorom jasnych informacji o tym, jak pilnie potrzebne jest opracowanie nowych technologii energetycznych, ponieważ ceny poszczególnych rodzajów energii nie obejmują w dostatecznym stopniu wszystkich kosztów zewnętrznych, w tym społecznych. Dlatego też nie uzyskano jak dotąd na szczeblu UE porozumienia co do priorytetów działań badawczo-rozwojowych w dziedzinie energetyki oraz zapewnienia odpowiednich środków finansowych i innych zasobów służących realizacji tych priorytetów.

5.5 Komitet jest zdania, że obok wytyczania priorytetów na szczeblu UE częścią strategicznego planu powinno być także skutecznie skoordynowane i szybkie ustanawianie konkretnych priorytetów na poziomie państw członkowskich, wydzielenie wystarczających środków finansowych w budżetach publicznych, optymalne wykorzystanie możliwości badawczo-rozwojowych, zaangażowanie sektora prywatnego dzięki odpowiednim impulsom płynącym z rynku energetycznego oraz inne środki prawne i fiskalne. Nieodzowne jest włączenie sektora prywatnego i to w bardzo dużym zakresie. UE i rządy państw członkowskich muszą zatem stworzyć konieczne ku temu warunki za pośrednictwem zarówno właściwych koncepcji, priorytetów i celów polityki energetycznej, jak i praktycznych instrumentów wspierających ich realizację.

5.6 Kluczowym elementem jest wprowadzenie reguł rynkowych w energetyce, przede wszystkim dzięki sprawnemu włączeniu kosztów zewnętrznych, w tym społecznych, do cen energii, co doprowadzi do tego, że rynek w odpowiednim czasie wyśle prywatnym inwestorom i dostawcom sygnał o konieczności zmian technologicznych w celu zróżnicowania i jak najefektywniejszego wykorzystywania źródeł energii. Na szczeblu UE i państw członkowskich trzeba będzie niewątpliwie stworzyć w tej dziedzinie warunki prawne i podatkowe, które umożliwią lepsze połączenie publicznych i prywatnych środków finansowych inwestowanych w działania badawczo-rozwojowe dotyczące energii, w tym w dobrowolnie stosowane narzędzia pozwalające na lepsze wykorzystanie źródeł energii.

5.7 Niektóre państwa o odpowiednich warunkach naturalnych wiążą dość znaczne nadzieje z szybszymi postępami w szerszym wykorzystywaniu odnawialnych źródeł energii. Istnieją jednak także państwa, gdzie warunki naturalne nie są sprzyjające dla niektórych rodzajów odnawialnych źródeł energii lub też ekonomiczne warunki korzystania z tych źródeł są nie do przyjęcia. Faktyczne warunki naturalne i fizyczna dostępność zasobów powinny stać się punktem wyjścia dla oceny możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii w poszczególnych państwach członkowskich oraz przy ich włączaniu do programu rozwoju technologii energetycznych.

5.8 Priorytety wskazane w komunikacie Komisji dotyczącym planu EPSTE są w odczuciu Komitetu dość ograniczone, przede wszystkim do problematyki odnawialnych źródeł energii. Źródła te są niewątpliwie ważne zarówno dla zwiększenia bezpieczeństwa dostaw energii, jak i dla obniżenia zależności państw członkowskich od importu energii oraz dla rozwoju zrównoważonego. Niektóre rodzaje odnawialnych źródeł energii wiążą się jednak ciągle z wysokimi kosztami, które utrzymują się także w długim okresie. Podobnie integracja rynku energii nie jest jedynie kwestią polityczną i organizacyjną, ale będzie wymagać również odpowiednich działań badawczo-rozwojowych, przykładowo ukierunkowanych na inteligentne sieci.

5.9 Komitet sądzi, że trzeba mieć na uwadze fakt, że wiele państw jest uzależnionych od paliw kopalnych i energii jądrowej, i będzie tak także w dającej się przewidzieć przyszłości. Dotyczy to również krajów trzecich, z którymi UE powinna koordynować wysiłki mające na celu przyspieszenie badań naukowych i rozwoju technologii energetycznych. Dlatego też Komitet uważa, że priorytety UE nie mogą dotyczyć głównie technologii związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, ale że równie ważne są także energoo-

szczędne technologie w końcowym wykorzystaniu energii oraz czyste technologie na bazie paliw kopalnych (w tym wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla). UE posiada oddzielny program dla działań badawczo-rozwojowych dotyczących technologii jądrowych i ich koordynacji, jednak trzeba podkreślić konieczność prowadzenia takich działań także w odniesieniu do energetyki jądrowej opartej na rozszczepieniu, a w przyszłości także syntezy jądrowej, oraz okresu eksploatacji instalacji jądrowych, gdyż przynosi to ogromne możliwości, jeśli chodzi o bezpieczeństwo dostaw energii i obniżenie emisji gazów cieplarnianych w UE.

5.10 Do zrównoważonego rozwoju mogą oczywiście znacznie przyczynić się starania o oszczędność energii, tak w dziedzinie transformacji energii, jak i w jej ostatecznym wykorzystaniu. Jako wsparcie powinien tu posłużyć rozwój nowoczesnych technologii energetycznych. Na szczeblu UE wykorzystanie dostępnych zasobów finansowych i ludzkich w tej bardzo szerokiej dziedzinie może poprawić dobrze pomyślana i realizowana strategiczna koordynacja badań naukowych i rozwoju w dziedzinie energii, która będzie obejmować priorytety (z punktu widzenia tematyki i czasu) na szczeblu Wspólnoty oraz na szczeblu państw członkowskich, a także potrzebne w tym celu mechanizmy funkcjonowania i systemy zarządzania, kontroli i przepływu informacji. Niezbędną rolę odegra także skuteczna standaryzacja procedur i instalacji.

5.11 Jeśli chodzi o rozszerzenie współpracy w zakresie działań badawczo-rozwojowych nad nowymi technologiami energetycznymi poza ramy Wspólnoty, to zamiast zawierać nowe porozumienia należy raczej najpierw w maksymalnym stopniu wykorzystać już istniejące instytucje, umowy i porozumienia, zwłaszcza te, które już wykazały swoją efektywność.

Bruksela, 9 lipca 2008 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS